

які відповідають сучасним вимогам ринку праці та технологічного прогресу. Для досягнення максимального ефекту важливо продовжувати дослідження, вдосконалювати навчальні матеріали та розвивати цифрову інфраструктуру, що дозволить забезпечити стабільний доступ до якісної освіти в будь-яких умовах.

Список посилань

Гуржій, А. М. & Пригодій, М. А. (2024). Принципи розроблення цифрової навчальної платформи для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. *Інноваційна професійна освіта*, 7(20), 316–326. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743993>

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Гуменний, О. Д., Голуб, І. І., Пригалінська, Т. Г., & Волошин, А. М. (2023). *Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час: навчально-методичний посібник*. ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738690>

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Липська, Л. В., Гуменний, О. Д., Зуєва, А. Б., Кононенко, А. Г., Прохорчук, О. М., & Белан, В. Ю. (2019). *Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти*. Полісся. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720268>

— 00 —

УДК 37.014.5:378.1

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

*Ганна Волчелюк,
Майстер виробничого навчання, ДНЗ
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг» (м. Хмельницький),
<https://orcid.org/0009-0006-7285-2669>
e-mail: annavolchelyuk@gmail.com*

*Лариса Муляр,
Майстер виробничого навчання, ДНЗ
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг» (м. Хмельницький),
<https://orcid.org/0009-0009-5099-8095>
e-mail: mulyar1966@ukr.net*

Анотація. Одним із пріоритетних напрямів розвитку української держави є побудова спрямованого на розвиток й орієнтованого на інтереси людей цифрового суспільства й, відповідно, оновлення змісту підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, здатних до застосування цифрових технологій у процесі навчання, а також у майбутній професійній діяльності. На часі професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування суб'єктів супроводжується активним використанням цифрових засобів при застосуванні методів та сучасних педагогічних і виробничих технологій, а інноваційний розвиток закладів ресторанного господарства, зокрема щодо цифровізації окремих функцій обслуговування, – засвідчують необхідність розвитку цифрових компетентностей у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування.

Ключові слова: педагогічні умови, інформаційні технології, інформаційні технології навчання, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, майбутні кваліфіковані робітники сфери обслуговування.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE SKILLED WORKERS IN THE SERVICE SECTOR

*Hanna Volchelyuk,
Khmelnyskyi Center for Vocational and
Technical Education of the Service Sector,
Khmelnyskyi*

*Larysa Mulyar,
Khmelnyskyi Center for Vocational and
Technical Education of the Service Sector,
Khmelnyskyi*

Abstract. One of the priority areas of development of the Ukrainian state is the construction of a development-oriented and people-oriented digital society and, accordingly, updating the content of training future qualified workers capable of using digital technologies in the learning process, as well as in future professional activities. Currently, the professional training of future qualified service workers is accompanied by the active use of digital tools in the application of methods and modern pedagogical and production technologies, and the innovative development of restaurant establishments, in particular regarding the digitalization of individual service functions, indicates the need to develop digital competencies in future qualified service workers.

Keywords: pedagogical conditions, information technologies, information technologies for training, vocational (vocational and technical) education institution, future qualified service sector workers.

Виокремленню педагогічних умов розвитку цифрових компетентностей у майбутніх у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування передують визначення генези цього поняття. Аналіз наукових джерел та словникової літератури засвідчує широке смислове значення терміну «умова», серед яких у контексті нашого дослідження представляють інтерес такі розуміння: умова – це «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь», «обставини, особливості реальної дійсності, при яких відбувається або здійснюється що-небудь», «правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; правила, вимоги, виконання яких забезпечує що-небудь», «сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь» (Яременко & Сліпушко, 2006, с. 617).

У словниковій літературі зазначено, що термін «умова» – це необхідна обставина, що уможливорює здійснення, утворення чогось або сприяє чомусь (Дубічинський, 2006, с. 717). У педагогічних джерелах умови розглядаються як чинники, обставини, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи. Умови визначають зовнішні обставини, які детермінують виникнення певного явища, результату цілеспрямованої діяльності (Буйницька, 2012). Умови розкривають відношення предмета до процесів та явищ, що оточують сам предмет, без яких його існування не можливе; створюють

оточення для існування та функціонування предмета на відміну від причини, які безпосередньо впливають на виникнення того чи іншого явища або процесу.

У контексті розкриття змісту поняття «педагогічні умови» йдеться про обставини, пов'язані з організацією освітнього процесу у ЗПО, з тим зовнішнім середовищем, у якому відбувається пізнавальна, навчальна, дослідницька і виховна діяльність здобувачів освіти, спрямована на формування в них, насамперед, професійних знань, умінь і навичок, розвиток їх світоглядної культури, професійної компетентності тощо (Пригодій, 2011).

Дослідники поняття «педагогічні умови» розглядають як такі обставини, що сприяють успішному перебігу будь-чого, забезпечують досягнення необхідного рівня діяльності, як педагогічно комфортне середовище. Педагогічні умови розглядаються і як структурна оболонка педагогічних технологій чи педагогічних моделей, завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології (Гуцан, 2024). У працях українських науковців поняття «педагогічні умови» розуміється як необхідні обставини, обстановки, явища, фактори (чинники), шляхи, уявні результати, напрямки, спонуки тощо (Зайцева, 2000, с. 57). Із визначень очевидно, що педагогічні умови впливають на розвиток педагогічних явищ, систем, якостей особистості тощо.

Різноаспектність поглядів науковців у розумінні поняття «педагогічні умови» характеризується єдиним твердженням, що педагогічні умови визначаються як особливості організації освітнього процесу у закладі освіти, що детермінують результати виховання, навчання та розвитку особистості суб'єкта, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення.

У контексті проблеми розвитку цифрових компетентностей у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування педагогічні умови розглядаємо як сукупність взаємопов'язаних обставин і форм їх забезпечення, які в процесі функціонування забезпечують досягнення очікуваного результату (йдеться про майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування з високим рівнем сформованості цифрових компетентностей) (Пригодій et al., 2019).

Умови ефективного розвитку цифрових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування:

– реалізація компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування;

– підвищення рівня мотивації майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування до інноваційної діяльності, пов'язаної із використанням цифрових технологій;

– систематичне підвищення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників та здобувачів освіти шляхом залучення їх до участі в науково-практичних конференціях, методологічних семінарах, вебінарах, професійних конкурсах, освітніх виставках тощо.

Українська система професійної освіти скеровує свою діяльність на приєднання до базових принципів організації єдиного європейського освітнього простору, у тому числі представлення результатів професійної освіти у форматі компетентностей. Стратегія розвитку національної системи професійної освіти формується адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації з метою інтегрування національної системи освіти в світовий освітній простір.

Пріоритетними напрямками державної політики у сфері професійної освіти є визначено модернізацію структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі та ін. (Президент України, 2013).

У контексті заявленого ключовим фактором успішної реалізації завдань модернізації освіти є її цифровізація, що має на меті підвищення рівня цифрової грамотності усіх суб'єктів освітнього процесу.

В умовах сучасної цифровізації суспільства, кожен випускник повинен розуміти необхідність використання комп'ютера та інших цифрових засобів як основних у процесі навчання та у майбутній професійній діяльності. Адже на сьогоднішній день, сучасний фахівець повинен уміти швидко віднайти саме ті програмні засоби та використати цифрові технології так, щоб більш якісно отримати очікуваний результат.

Формування позитивного ставлення майбутнього кваліфікованого робітника до себе та обраної професії забезпечується створенням інформаційно-освітнього середовища для становлення особистості. У контексті набуття професійних компетентностей та становлення особистості як професіонала, чільне місце відводиться превалюванню інноваційної діяльності у закладі освіти, що сприяє розвитку цифрових компетентностей майбутнього педагога.

Дослідники Л. Подоляк та В. Юрченко визначають студентський вік як «сенситивний для утворення професійних, світоглядних і громадянських якостей, для формування творчих рис – що багато важить у подальшій професійній діяльності» (Подоляк & Юрченко, 2024).

Першочерговими факторами у підвищенні рівня мотивації учнів до інноваційної діяльності, пов'язаної із використанням цифрових технологій є суспільна значущість і зміст майбутньої професійної діяльності, а також якість викладання, використання інноваційних педагогічних технологій при проведенні занять; стимулювання ініціативності, самоосвіти та самовдосконалення тощо.

Термін «мотивація» науковці розглядають як «...сукупність внутрішніх та зовнішніх рушійних сил, котрі спонукають людину до діяльності». У психологічній літературі мотивацію пов'язують із усвідомленням потреби, на досягнення якої спрямовується діяльність (Хорохолець, 2005).

Вмотивована навчальна діяльність є важливою умовою підвищення рівня мотивації майбутніх кваліфікованих робітників до інноваційної діяльності, пов'язаної із використанням цифрових технологій, оскільки сукупність потреб і мотивів, а також цілеспрямованість діяльності учня, визначають сенс його навчально-пізнавальної роботи та майбутньої професійної діяльності (Пригодій, 1999).

Для підвищення рівня мотивації майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування до інноваційної діяльності із якісним використанням сучасних цифрових засобів у професійній діяльності необхідно створити механізми постійного вдосконалення рівня цифрової компетентності. Це можна забезпечити за допомогою: розвитку пізнавальних і фахових мотивів формування інформаційних потреб та їх суб'єктивних проявів (цілей, інтересів, прагнень) у мотиваційній сфері; створення об'єктивних психолого-педагогічних умов формування цифрової компетентності; стимулювання всебічного використання цифрових технологій у фаховій особистісно-орієнтованій діяльності тощо (Литвин, 2024).

Доцільне використання сучасних цифрових засобів в освітньому процесі дає можливість розкрити значний гуманітарний потенціал не лише комп'ютерних дисциплін, пов'язаний з формуванням наукового світогляду, розвитком аналітичного і творчого мислення, суспільної

свідомості і свідомого ставлення до навколишнього світу (Жалдак, 2003, с. 3).

Таким чином, реалізація визначених педагогічних умов сприятиме ефективному розвитку цифрових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування, що забезпечить підвищення якості їхньої професійної підготовки та майбутньої професійної діяльності.

Педагогічні умови розвитку цифрових компетентностей у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування розглядаються як сукупність чинників, що забезпечують результативність організації досліджуваного процесу. До педагогічних умов віднесено: реалізація компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування; підвищення рівня мотивації майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування до інноваційної діяльності, пов'язаної із використанням цифрових технологій; систематичне підвищення рівня цифрової культури педагогічних працівників та учнів шляхом залучення їх до участі в науково-практичних конференціях, методологічних семінарах, професійних конкурсах, освітніх виставках тощо.

Список посилань

Яременко, В., & Сліпушко, О. (Ред.). (2006). *Новий тлумачний словник української мови: у 3 т.* Аконіт.

Дубічинський, В. В. (Ред.). (2006). *Сучасний тлумачний словник української мови: 50 000 слів.* Школа.

Буйницька, О. П. (2012). *Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб.* Центр навчальної літератури.

Гуцан, Т. Г. (2024, жовтень 20). Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів економіки до профільного навчання старшокласників. *Інтернет-конференція*. <http://intkonf.org/gutsan-tg-pedagogichni-umovi-formuvannya-gotovnosti-maybutnih-vчителiv-ekonomiki-do-profilnogo-navchannya-starshoklasnikiv/>

Зайцева, І. В. (2000). *Мотивація учіння студентів: монографія* (П. Г. Лузан, ред.). Ірпінь.

Президент України. (2013, червень 25). *Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021: Указ*

Президента України № 344/2013. Законодавство України.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

Пригодій, М. А. (1999). *Профільне та початкове професійне навчання з електротехніки в загальноосвітній школі: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02*. Київ.
<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15738>

Пригодій, М. А. (2011). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. *Вища освіта України*, 1(3), 388–395.

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Липська, Л. В., Гуменний, О. Д., Зуєва, А. Б., Кононенко, А. Г., Прохорчук, О. М., & Белан, В. Ю. (2019). *Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти*. Полісся. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720268>

Подоляк, Л. Г., & Юрченко, В. І. (2024, вересень 23). Загальна психологічна характеристика студентського віку. <http://www.psyh.kiev.ua>

Хорохолець, О. М. (2005). Компетенції та мотивації як наслідок реалізації концепції особистісно-орієнтованого навчання. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр.* (Т. І. Сущенко, Відпов. ред., Вип. 35, С. 86–90). Київ; Запоріжжя.

Литвин, А. В. (2024, вересень 18). *Підготовка педагогів професійного навчання до використання інформаційно-комунікаційних технологій*.

https://lib.iitta.gov.ua/4936/1/St_%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD_%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3_%D0%B4%D0%BE__%D0%86%D0%9A%D0%A2.pdf

Жалдак, М. І. (2003). Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики. *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць* (Вип. 7, С. 3–16). НПУ ім. Драгоманова.